

پنج شنبه 29 خرداد 1393- 21 شعبان 1435- 19 ژوئن 2014

پس از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329، هیئتی متشکل از کارشناسان ایرانی، اداره امور اجرایی شرکت ملی نفت ایران را به عهده گرفت. با تشکیل...

* 29 خرداد در گذر تاریخ

* خلع ید غارتگران انگلیسی

از صنعت نفت ایران و روز خلع ید (1330 ش)

اشاره:

پس از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329، هیئتی متشکل از کارشناسان ایرانی، اداره امور اجرایی شرکت ملی نفت ایران را به عهده گرفت. با تشکیل این هیئت، بنا به پیشنهاد آیت‌الله کاشانی و دکتر مصدق و تصویب مجالس شورای ملی و سنای ایران، از شرکت نفت انگلیس خلع ید شد. بدین ترتیب در 29 خرداد ماه 1330، این روز، روز خلع ید از شرکت نفت انگلیس نام گرفت. در این روز، مردم مسلمان ایران پس از مبارزه و فداکاری بسیار به یک پیروزی درخشان دست یافتند و استعمار خارجی و استبداد داخلی را وادار به عقب نشینی کردند. در پی خلع ید از شرکت نفت انگلیس، کارکنان خارجی این شرکت که بیش از چهار هزار و پانصد نفر بودند، به طور دست جمعی از ایران خارج شدند. در پی آن، دولت انگلیس، دست به اقدامات سیاسی وسیعی زد و ایران را تهدید نظامی کرد.

* درگذشت اندیشمند مسلمان «دکتر علی شریعتی» (1356 ش)

اشاره:

دکتر علی شریعتی در سال 1312 شمسی در شهرستان مریوان در استان خراسان متولد شد. وی پس از اتمام تحصیلات ابتدائی و متوسطه، راهی پاریس شد و در آنجا موفق به اخذ دکترای جامعه‌شناسی گردید. او در ضمن تحصیل در فرانسه، جهت آزادی کشور مسلمان‌نشین الجزایر نیز کوشش‌های چشمگیری داشت. دکتر در سال 1343 به ایران بازگشت و بلافاصله به خاطر مبارزاتی که علیه رژیم ستم‌شاهی انجام داده بود دستگیر و روانه زندان شد. پس از آزادی از زندان ضمن اشتغال به تدریس، به سخنرانی‌های روشنگرانه همت گماشت. در این زمان، شریعتی مبارزات خود را با برگزاری جلسات سخنرانی و بحث، در حسینیه ارشاد تهران ادامه داد. او در کنار استادان و متفکرانی نظیر استاد شهید مرتضی مطهری و باهنر، حسینیه ارشاد را به پایگاهی جهت تغذیه فکری نسل جوان تبدیل نمودند. دکتر شریعتی به امام خمینی(ره) علاقمند بود و محقق فعال به شمار می‌رفت، به طوری که در طول زندگی کوتاه خود، بیش از 200 اثر به صورت کتاب، جزوه و مجموعه نوار سخنرانی از خود به جای گذاشت. فعالیت‌های فرهنگی دکتر شریعتی، سبب دستگیری مجدد او گردید و پس از آزادی، در تاریخ 16 اردیبهشت 1356 به لندن مسافرت کرد و در 29 خرداد همان سال در آن شهر به طرز مشکوکی درگذشت. بدنش را پس از چند روز به سوریه منتقل کرده و در زینبیه به خاک سپردند. برخی سخنان و نوشته‌های وی در عین داشتن نکات بدیع و احساس برانگیز، در خور تأمل و نقد می‌باشند.

* سقوط منطقه مهران توسط منافقین و با پشتیبانی ارتش عراق در اواخر جنگ (1367 ش)

اشاره:

منطقه استراتژیک مهران، یکی از جبهه‌های مهم ایران در استان ایلام بود که طی دوران جنگ، چندین بار از جانب دو طرف، دست به دست شد. عراق که در اواخر جنگ با پشتیبانی بسیار غرب و به ویژه آمریکا، به پیشرفته‌ترین تسلیحات نظامی مجهز شده بود، تصمیم گرفت تا بار دیگر این منطقه را اشغال نماید. از این رو، ارتش عراق در اقدامی مشترک با منافقین، در 29 خرداد 67 به مهران حمله کرد و این شهر را به اشغال خود درآوردند. پس از آن نیروهای منافقین با برخورداری از حمایت یگان‌های دشمن، وارد شهر مهران شدند.

* شهادت آیت الله «میرزا علی غروی تبریزی» توسط دژخیمان بعث عراق در کربلا (1377 ش)

اشاره:

آیت الله میرزا علی غروی تبریزی در سال 1309 ش (1349 ق) در تبریز به دنیا آمد. وی علی رغم از دست دادن پدر در

طفولیت، در چهارده سالگی وارد حوزه علمیه قم شد. آیت‌الله غروی پس از پنج سال اقامت در قم، جهت اخذ دانش بیشتر و ارتباط با باب علم، رهسپار نجف گردید و از استادانی همچون آیت الله سید ابوالقاسم خویی و میرزا باقر زنجان‌ی بهره برد. او در عین تحصیل، به تدریس نیز می‌پرداخت و پس از چندی، حوزه مستقلی برای تدریس خارج تأسیس نمود. آیت‌الله غروی دارای بیانی روشن و قلمی گویا بود و سخت‌ترین و سنگین‌ترین مطالب فقهی را با روشن‌ترین عبارات تبیین می‌کرد. از این فقیه برجسته آثار متعددی بر جای مانده است که التثقیح در دوازده جلد شامل تقریر درس آیت الله خویی، شرح استدلالی مکاسب، رساله‌ای در قاعده طهارت و رساله‌ای در قاعده قضا از آن جمله است. سرانجام این عالم بزرگوار در حالی که کمتر از دو ماه از شهادت آیت‌الله شیخ مرتضی بروجردی توسط دژخیمان بعث عراق می‌گذشت در 29 خرداد 1377 برابر با 24 صفر 1419 ق در حالی که از زیارت حرم امام حسین (ع) مراجعت می‌نمود مورد هدف مزدوران خون‌آشام بعث قرار گرفت و به همراه جمعی از یاران، در 68 سالگی به فیض شهادت نائل آمد.

* تولد رضا کیانیان بازیگر

سینما

و تلویزیون (1330ش)

اشاره:

کیانیان در سال ۱۳۳۰ در تهران به دنیا آمد و در سه سالگی با خانواده به مشهد نقل مکان کرد. وی فارغ التحصیل تئاتر از دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران است. از سال ۱۳۴۵ بازیگری تئاتر را آغاز کرد.

* ثبت برج شبلی دماوند

از سده 5 هجری قمری به شماره 920 در فهرست آثار ملی ایران

اشاره:

برج شبلی از آثار قرون چهارم و پنجم هجری قمری در دوران سلجوقی که در منتهی الیه قسمت شرقی شهر دماوند به شکل یک بنای منفرد روی تپه ای واقع شده است. این برج از آثار قرون 4 و 5 قمری و از دوران سلجوقی است و در فهرست آثار ملی با شماره 920 و در سال 1351 به ثبت رسیده است. برج شبلی ابتدا بصورت 8 ضلعی ساخته شد ولی در دوران بعدی آجرکاری به سبک سلجوقیان روی آن انجام شده است. این بنای تاریخی ارزشمند که تقریباً 10 متر ارتفاع دارد،

یک برج آرامگاهی آجری 8 ضلعی با پشتیبان‌های مدور در گوشه‌های آن است. بدنه برج، گره چینی و تزیینات آجری زیبایی دارد و گنبد آن که مخروطی شکل و 8 ترک است با زاویه تند به طرف رأس متمایل می‌شود. نمای قسمت بالای سردر، شامل 2 طاقچه افقی با زیر طاق مقرنس‌کاری شده و یک فضای چهارگوش افقی در بالای آن است که به احتمال، محل قرارگیری کتیبه بوده است. بالای این قسمت صفحه مربع شکلی قرار دارد که با آجرچینی مرکب از 4 ستاره پر شده است. اتاق آرامگاه مدور و سردابه‌های 4 گوش با طاق هلالی شکل، جلوه خاصی به این اثر بخشیده است. این برج را می‌توان با بناهای عصر سامانی در بخارا مقایسه کرد و قدمت آن را به بیش از قرن پنجم هجری نسبت داد.

* درگذشت بهمن سرکاراتی عضو پیوسته فرهنگستان زبان

و ادب فارسی (1392ش)

اشاره:

بهمن سرکاراتی متولد سال 1316 و دارای مدرک دکتری در رشته زبان‌شناسی و فرهنگ و زبان‌های باستانی بود. وی در سال 1370 به عضویت پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی درآمد و از آن زمان تا کنون، علاوه بر عضویت پیوسته، در مقطعی مدیریت گروه زبان‌های ایرانی و همچنین معاونت علمی و پژوهشی فرهنگستان زبان و ادب فارسی را نیز عهده‌دار بود. از دیگر فعالیت‌های شادروان سرکاراتی می‌توان به عضویت در هیئت امنای بنیاد ایران‌شناسی، عضویت در شورای علمی این بنیاد، معاونت پژوهشی بنیاد ایران‌شناسی، مدیریت گروه زبان‌شناسی دانشگاه تبریز و تدریس در این دانشگاه، عضویت در کارگروه پژوهشی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز، ریاست انتشارات و روابط دانشگاهی تبریز، عضویت در کارگروه مرکزی کنگره سالانه تحقیقات ایرانی، ریاست مرکز آموزش زبان دانشگاه تبریز، و مشاوره عالی کتابخانه ملی ایران اشاره کرد. بهمن سرکاراتی صاحب تألیفات متعدد در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان‌های باستانی بود که برخی از این آثار عبارت‌اند از: اوستا و هنر نو؛ کارنامه شاهان در روایات سنتی ایران (ترجمه)؛ دین ایرانی بر پایه متن‌های معتبر یونانی (ترجمه)؛ اسطوره بازگشت جاودانی (ترجمه)؛ سایه‌های شکارشده (شامل 20 مقاله)؛ مقدمه‌ای بر فلسفه‌ای از تاریخ (ترجمه)؛ بررسی جامع زبان فارسی باستان و آثار بازمانده آن؛ بررسی سه فرگرد وندیداد؛ اصطلاحات خویشاوندی در زبان‌های ایرانی. وی همچنین صاحب بیش از سی‌وپنج مقاله در موضوعات مختلف ادبی و زبانی و تاریخی بود.

* 21 شعبان در گذر تاریخ

* آغاز سلطنت «جلال‌الدین ملک‌شاه سلجوقی» پس از قتل پدرش
«آلپ ارسلان» (465ق)
اشاره:

سلطنت جلال‌الدین ملک‌شاه سلجوقی پس از قتل پدرش آلپ‌ارسلان در چنین روزی از سال ۴۶۵ هجری قمری آغاز شد. طغرل بنیادگذار سلسله سلجوقی، تلاش زیادی برای به دست آوردن قدرت کرد. پس از وی، بهره آن قدرت را آلپ‌ارسلان و فرزندش ملک‌شاه سلجوقی بردند. آنان در دورانی نسبتاً آرام و در عین حال مقتدرانه و باعظمت سلطنت کردند. ملک‌شاه تنها هجده سال سن داشت که به پادشاهی کشوری به این بزرگی رسید. وی پس از بیست سال، در سن سی و هفت سالگی درگذشت. ممالک تحت سلطه ملک‌شاه، به قدری گسترده است که با قلمرو عباسیان در آغاز خلافتشان قابل قیاس است. ملک‌شاه بر سر سفره آماده نشست. راوندی به حق می‌گوید: پدران سلطان ملک‌شاه جهانگیری کردند و او جهانداری. با این حال، خود ملک‌شاه نیز تلاش زیادی از خود نشان داد. ماوراءالنهر با وجود دولت قراخانی، در اختیار ملک‌شاه بود. در بخش آذربایجان و ارمنستان، فرزندان قتلش سلجوقی فتوحاتی داشتند که گرچه قلمروشان به مملکت ملک‌شاه ضمیمه نشد، اما به هر روی تحت سلطه خاندان سلجوقی بود. زمانی که سلیمان فرزند قتلش انطاکیه را تصرف کرد، خبر فتح آن را به ملک‌شاه نوشت و به او تبریک گفت. از سوی دیگر، مناطق مرکزی ایران تا جنوب ایران به طور کامل تحت سلطه این شاه قدرتمند بود. همچنین سرزمین‌های عربی، از شمال عراق تا شام و از آن سوی تا جزیره‌العرب همه در اختیار سلجوقیان قرار گرفت. با مرگ آلپ‌ارسلان، ملک‌شاه به سرعت به سوی ری حرکت کرد. این اقدام از آن روی بود که احتمال شورش برخی از امیران سلجوقی بود، طبعاً تسلط آن‌ها بر ری که کلید اصلی تسلط بر این قلمرو وسیع بود، دشواری زیادی به همراه داشت. قاورد برادر آلپ‌ارسلان، حاکم کرمان به سوی ری تاخت. ملک‌شاه نیز با سپاه خویش به سوی وی رفت. آن‌ها در کرج ابودلف با یکدیگر مصاف دادند. سپاه قاورد شکست خورد و خود وی، اندکی بعد دستگیر و کشته شد. با این حال، ملک‌شاه کرمان را به فرزندان او سپرد. ملک‌شاه سلجوقی اصفهان را به عنوان پایتخت انتخاب کرد. به همین دلیل در طول سال‌های سلطنت خود به آبادی این شهر همت گماشت. راوندی نوشته است: از جهت دارالملک و نشست خویش از همه ممالک اصفهان اختیار کرد و آنجا عمارت‌های بسیار فرمود در شهر از کوشک‌ها و باغ‌ها. این مرکزیت در کنار درایت و ذکاوت نظام‌الملک سبب شد تا دامنه این دولت تا این حد گسترش یافته و آرامش و ثبات بر آن حکم‌فرما باشد. روابط میان ملک‌شاه و القائم عباسی (م ۴۶۷) بسیار خوب بود. در اوایل سال ۴۶۶ القائم، حکم سلطنت ملک‌شاه را توسط گوهرآیین نزد وی فرستاد. با مرگ آلپ‌ارسلان و بازگشت ملک‌شاه از ماوراءالنهر، حاکم سمرقند، برخی نواحی، از جمله ترمذ را به تصرف خود درآورد که سبب رفتن ملک‌شاه به آن دیار و بیرون راندن وی از بلخ و سمرقند شد. او آن سرزمین را به برادرش شهاب‌الدین تکش داد. تکش در سال ۴۷۳ بر ملک‌شاه شورید، اما کار با صلح تمام شد. وی در سال ۴۷۷ نیز بار دیگر سر به شورش برداشت که سرکوب شد. مقتدی خلیفه وقت عباسی دختر ملک‌شاه را در سال ۴۷۴ خواستگاری کرد که دختر، مشروط به آن که خلیفه همسر و کنیز دیگری نداشته باشد، حاضر به قبول این ازدواج شد. خلیفه شروط را پذیرفت و ازدواج صورت گرفت (!) گویا عروس به سال ۴۸۰ عازم خانه بخت شد و در سال ۴۸۲ با یک فرزند از خلیفه به صورت قهر به اصفهان بازگشت. ملک‌شاه سفرهائی به کرمان و خوزستان داشت که برای آرام کردن و تثبیت اوضاع سیاسی آن مناطق انجام می‌شد. او در سال ۴۷۹ به حلب رفت و پس از گشودن آن، به بغداد وارد شد. نظام‌الملک نیز در این سفر سلطان سلجوقی را همراهی می‌کرد. آن‌ها با یکدیگر مرقد امام موسی بن جعفر (ع) و نیز معروف کرخی و احمد بن حنبل را زیارت کردند. روزهای بعد، سلطان و وزیر به زیارت قبر امیرالمؤمنین (ع) و امام حسین (ع) رفتند. در همین سفر، نظام‌الملک وارد مدرسه نظامیه بغداد شد، به کتابخانه مدرسه رفت و ساعتی به مطالعه کتاب‌ها پرداخت. آن‌ها در سال ۴۸۰ به اصفهان بازگشتند. سلطان در سال ۴۸۲ بار دیگر با سپاهی بی‌کران عازم ماوراءالنهر شد و تا کاشغر رفت و بار دیگر نفوذ خود را در این مناطق تثبیت کرد. سلطان و وزیر، یک بار دیگر به سال ۴۸۴ به بغداد رفتند و سپس به اصفهان بازگشتند. در سال ۴۸۵ بار دیگر سفر بغداد پیش آمد که خواجه در صحنه - شهرکی میان همدان و کرمانشاه - توسط یکی از فدائیان اسماعیلی کشته شد. برخی از نقل‌های تاریخی حکایت از آن دارد که در اصل سلطان یا تاج‌الملک که رقیب نظام‌الملک بوده، در این کار دست داشته‌اند. سی و سه روز پس از آن، سلطان نیز در بغداد به دلیل بیماری ناشناخته‌ای درگذشت. هم‌اکنون مقبره‌ای در خیابان احمدآباد اصفهان، کوچه خواجه نظام‌الملک وجود دارد که گفته می‌شود هر دوی آن‌ها در کنار یکدیگر در آنجا دفن شده‌اند.

* ولادت تاج‌الاسلام ،
محدث مورخ معروف
سده ششم هجری (506ق)
اشاره:

ابوسعید عبدالکریم بن محمد سمعانی ملقب به تاج‌الاسلام محدث و مورخ معروف سده ششم هجری در چنین روزی از سال ۵۰۶ هجری قمری در مرو چشم به جهان گشود. سمعانی برای کسب علم بیش‌تر ایام خود را در سفر گذراند و به ایران، عراق، شام، حجاز و ماوراءالنهر مسافرت کرد و از عالمان هر شهر و دیار بهره علمی برد. «تاریخ مرو» از جمله سمعانی است که از منابع مهم تحقیق درباره منطقه مرو به‌شمار می‌رود اما معروف‌ترین اثر سمعانی کتاب «الانساب» است که به انساب سمعانی نیز شهرت دارد. وی در این کتاب، مسائلی اعم از تفاسیر و علوم قرآنی، ادبی، عرفانی، تاریخی، سفرنامه‌ها و دواوین را جمع‌آوری

کرده است. وی همچنین در این کتاب ۳۳ تفسیر قرآن تا قرن ششم هجری قمری معرفی و بررسی شده است.

* درگذشت ابن بصیص زبیدی، نحودان و لغت‌شناس مشهور یمنی سده هشتم هجری (۷۶۸ق)
اشاره:

ابن بصیص زبیدی نحودان و لغت‌شناس مشهور یمنی سده هشتم هجری در چنین روزی از سال ۷۶۸ هجری قمری دار فانی را وداع گفت. ابن بصیص زبیدی مکنی به «ابوالعباس» و ملقب به «شهاب‌الدین» بود. این عالم مسلمان علاوه بر نحو و لغت، در عروض نیز استادی توانا محسوب می‌شد به‌طوری‌که از سراسر عربستان و عراق برای دانش‌اندوزی در علم نحو به محضر او می‌شتافتند. از جمله آثار ابن بصیص زبیدی، «عروض و قوافی» را می‌توان نام برد. ابن بصیص زبیدی ملقب به شهاب‌الدین سرانجام در بیست و یکمین روز از شعبان‌المعظم سال ۷۶۸ هجری قمری چشم از جهان فروبست.

* درگذشت شمس العلماء ،
عالم، ادیب و شاعر(۱۳۴۵ق)
اشاره:

شمس‌العلماء عالم، ادیب و شاعر گران‌مایه دوران معاصر در چنین روزی از سال ۱۳۴۵ هجری قمری چشم از جهان فروبست. حاج میرزا حسین قریب ملقب به شمس‌العلماء و متخلص به ربانی از علما و شعرای گران‌قدر دوره معاصر به‌شمار می‌رفت. حاج میرزا حسین قریب پس از تحصیل علوم عالی مذهبی و ادبی، مدت ۱۰ سال در هندوستان به تعلیم و تعلم روزگار گذارند و سال‌ها مدرس دارالفنون تهران و دانشکده حقوق دانشگاه تهران بود. «اشعار حکیمانه»، «رساله منظوم درباره اصول»، «نورالحدیقه»، «تاریخ خطاطان» و «تاریخ نقاشان معروف ایران» از جمله تألیفات شمس‌العلماء ربانی به‌حساب می‌آیند. حاج میرزا حسین قریب ملقب به شمس‌العلماء و متخلص به ربانی سرانجام در تاریخ بیست و یکم شعبان‌المعظم سال ۱۳۴۵ هجری قمری دار فانی را وداع گفت و به دیدار معبود شتافت.

* 19 ژوئن در گذر تاریخ

* کشف سرزمین پاناما
در امریکای مرکزی (۱۵۰۱م)

* آزمایش پرواز اولین
بالگرد جهان (۱۸۷۷م)

* کودتای سرهنگ «بومدین»
علیه دولت «احمد بن بلا»
رئیس جمهور الجزایر (۱۹۶۵م)

* تولد «پلز پاسکال» فیلسوف و ریاضی‌دان مشهور فرانسوی (۱۶۲۳م)

* اعدام «ماکسیمیلیان» شاهزاده اتریشی توسط آزادی‌خواهان مکزیک (۱۸۶۷م)